

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Viery Mrázovej a sudcov JUDr. Richarda Rapanta a JUDr. Tibora Šafárika na neverejnom zasadnutí senátu 21. februára 1996 o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Jánom Legerským, advokátom, Trenčín, nám. sv. Anny 25, vo veci porušenia základného práva vlastníť majetok rozhodnutím Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 potvrdeného rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 4923/95-430-Ši z 24. júna 1995, takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len "ústavný súd") bola 30. augusta 1995 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obe bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Jánom Legerským, advokátom, Trenčín, nám. sv. Anny 25, v ktorej tvrdili, že bolo porušené ich základné právo upravené v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, t.j. právo vlastníť majetok. Podľa ich názoru (v ústavnej sťažnosti podrobne odôvodneného) toto základné právo porušil Pozemkový úrad v Trnave svojím rozhodnutím č.j. 367/92-V z 3. marca 1995, potvrdeným rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 4923/95-430-Ši

z 24. júna 1995. Týmto rozhodnutím rozhodol, že náhradu za odstránené stavby, pôvodne sa nachádzajúce na parc. č. 228/1 a 228/2 v kat. území Horné Dubovany, poskytne oprávneným osobám [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] štát prostredníctvom Slovenského pozemkového fondu Bratislava. Sťažovateľky uviedli, že uvedeným rozhodnutím vydaným na základe návrhu Spoločného poľnohospodárskeho družstva Veselé (ďalej len "SPD Veselé"), podľa 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v spojení s 21b ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon č. 229/1991 Zb.") boli porušené ich základné práva, o ochrane ktorých nerozhoduje iný súd. Citované rozhodnutie je podľa ich názoru založené na nesprávnom právnom posúdení veci a na celkom nesprávnom vyhodnotení dôkazov, vykonaných v priebehu konania, vedeného v rozpore s postupom upraveným v zákone č. 71/1967 Zb. Z hľadiska "hmotného práva bolo napadnutým rozhodnutím porušené predovšetkým ustanovenie 16 ods. 2 zákona, podľa ktorého platí, že ostatné náhrady podľa 14 a 15 (teda aj za odstránené budovy) poskytne právnická osoba (právny nástupca), ktorá vec drží alebo ju držala v čase zániku, alebo ju previedla na osobu, ktorá nehnuteľnosť

nevydáva; len, ak túto osobu nemožno zistiť, alebo ak touto osobou je rozpočtová alebo príspevková organizácia, náhradu poskytne štát". Sťažovateľky konštatovali, že bolo preukázané, že budovy právneho predchodcu navrhovateľiek, postavené pôvodne na pkn. parcele č. 228/1 a 228/2 kat. územia Horné Dubovany prešli na bývalý Čsl. štát a boli rozhodnutím Odboru pôdohospodárstva rady ONV v Piešťanoch č. Pôd. odb. 4408/1959-8 z 19. októbra 1959 prevedené do operatívnej správy rady MNV v Dubovanoch. Tento majetok bol od roku 1957 resp. 1958 v užívaní JRD Dubovany, teda právneho predchodcu terajšieho SPD Veselé. Toto družstvo malo nehnuteľnosti v užívaní nepretržite až do času, kým neboli zdevastované do tej miery, že nemohli ďalej slúžiť svojmu účelu. Vtedy ich družstvo prestalo užívať a došlo k ich likvidácii, vynútenej ich technickým stavom. Poslednou právnickou osobou, ktorá ich užívala a poberala pôžitky z nich, bolo JRD v Dubovanoch. O odstránení budov mohol však rozhodnúť len ich vlastník, ktorý tieto práva realizoval prostredníctvom správcu, t.j. MNV Dubovany. Zápisnice rady MNV v Dubovanoch z 11. novembra 1966 a 24. februára 1967,

ktoré obsahujú údaje o odstránení stavieb a odpredaji materiálu z nich, však nie sú dôkazom, že SPD Veselé nie je povinnou osobou, pričom túto skutočnosť predtým nesporne uznalo dohodou o vydaní nehnuteľnosti zo 17. marca 1992. V nej sa oprávneným osobám priznáva nárok na náhradu za odstránené budovy. Už touto dohodou došlo zo strany SPD Veselé podľa názoru sťažovateľiek k uznaniu povinnosti tejto právnickej osoby poskytnúť náhradu za odstránené budovy. Ďalším dôkazom sú potvrdenia o majetkových podieloch v zmysle zákona č. 42/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, ktoré sťažovateľkám vydalo SPD Veselé najskôr 11. júna 1993 a následne 23. decembra 1993. V nich je obsiahnutá položka 394 503,- Sk za odstránené budovy pre každú zo sťažovateľiek, t. j. presne 1/3 z celkovej hodnoty odstránených budov zistenej znaleckým posudkom znalca [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] č. 8/1993 z 18. januára 1993. Tieto sumy boli odpočítané od čistého imania SPD Veselé v jeho transformačnom projekte z 24. augusta 1992 čiastkou 2 000 000,- Sk ako rezerva na uspokojenie ďalších dovtedy neuplatnených reštitučných nárokov. Ďalej poukázali na porušenie niektorých procesných ustanovení postupom Pozemkového úradu v Trnave, predovšetkým upravených v 21, 22 ods. 1, 33 ods. 1 a 2 a v 34 ods. 5 zákona č. 71/1967 Zb.

Z rozsiahleho odôvodnenia ústavnej sťažnosti, ako aj priložených listinných príloh vyplýva, že spor vznikol o pojme povinnej osoby podľa 5 zákona č. 229/1991 Zb. V spojitosti s aplikáciou 21b ods. 1 citovaného zákona, ktorý ustanovuje, že v pochybnostiach, kto je povinnou osobou podľa 5 a 16 ods. 2 citovaného zákona, rozhodne príslušný pozemkový úrad.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadrilo SPD Veselé. Vo svojom vyjadrení uviedlo, že sťažovateľky ho žiadnym prejavom vôle nepožiadali o poskytnutie náhrady v zmysle 14 a 16 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Túto skutočnosť považuje toto družstvo za nespornú, nakoľko sťažovateľky sa po právoplatnosti rozhodnutia Pozemkového úradu v Trnave č.j. PUr. 35/92-Z z 19. marca 1992 o vydaní nehnuteľností (pozemkov) výslovne zamerali iba na vydanie majetkových podielov podľa 13 ods. 2 zákona č. 42/1992 Zb. Ďalej uviedlo, že "podľa 16 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnená osoba vyzve povinnú osobu na vydanie náhrady najneskôr v lehotách uvedených v 13 zákona. Ak právo na náhradu závisí od rozhodnutia pozemkového úradu alebo súdu, končí táto lehota uplynutím šiestich mesiacov odo dňa právoplatnosti

rozhodnutia. Takýto prejav vôle sťažovateľky ani v zákonnej lehote, ale ani po jej uplynutí, voči našej organizácii neuplatnili".

Vo svojom vyjadrení SPD Veselé ďalej uviedlo, že "taktiež nie sú pravdivé ani ďalšie tvrdenia sťažovateľiek, že naša organizácia vykonala v súvislosti so zákonom č. 42/1992 Zb. voči ním také prejavy vôle, ktoré by ich oprávňovali k tvrdeniu, že sme vykonali uznávacie úkony podľa zákona č. 229/1991 Zb. Družstvo totiž po komplexnom preskúmaní problému odstúpilo od prejavu vôle spočívajúcom v zlom výpočte majetkového podielu a jednoznačne oprávneným osobám preukázalo, že:

a/ SPD Veselé nie je povinnou osobou pre poskytnutie náhrady za odstránené stavby,

b/ SPD Veselé stavby neodstránilo, nakoľko v čase ich odstránenia nebolo ich užívateľom,

c/ SPD Veselé sa nikdy nezaviazalo poskytnúť oprávneným osobám náhrady za odstránené stavby, nakoľko ani nebolo podľa zákona č. 229/1991 Zb. o to požiadané".

Na základe všetkých známych skutočností vzťahujúcich sa k požiadavke poskytnutia náhrady za odstránené budovy, SPD Veselé dospelo k jednoznačnému záveru, že "rozhodnutie Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V žiadnym spôsobom neobmedzuje sťažovateľky v ich ústavnom práve vlastníť majetok, ba práve naopak - umožňuje im toto právo si uplatniť voči štátu prostredníctvom Slovenského pozemkového fondu. Aj vzhľadom k tejto skutočnosti pokladáme predmetnú ústavnú sťažnosť za bezdôvodnú".

K ústavnej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril 16. októbra 1995 ako účastník konania aj Pozemkový úrad v Trnave. Z obsahu jeho vyjadrenia vyplynulo, že rozhodnutím č.j. PUr. 35/92-Z z 19. marca 1992 schválil dohodu o vydaní nehnuteľností (pozemkov), ktorú sťažovateľky ako oprávnené osoby uzavreli s SPD Veselé ako povinnou osobou podľa 5 zákona č. 229/1991 Zb. Z dôvodu odstránenia (zániku) nebolo možné vydať budovy, ktoré sa pôvodne nachádzali na parc. č. 228/1 a 228/2 v kat. území Horné Dubovany, a preto bolo v rozhodnutí uvedené, že "za odstránené budovy si oprávnené osoby môžu uplatniť náhradu u organizácii, ktorá budovy odstránila".

Z vyjadrenia Pozemkového úradu v Trnave ďalej vyplýva, že 31. októbra 1994 mu bol doručený návrh SPD Veselé na vydanie rozhodnutia podľa 21b ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. za účelom určenia povinnej osoby pre poskytnutie náhrady za odstránené budovy.

Pozemkový úrad v Trnave za účelom objasnenia spornej veci zvolal na základe 21 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní ústne pojednávanie na 19. decembra 1994 za účasti všetkých účastníkov konania. Ďalšie ústne pojednávanie sa v tejto veci uskutočnilo 14. februára 1995. Vychádzajúc z výsledkov oboch ústnych pojednávaní, svedeckých výpovedí, oboznámením sa s obsahom listín obstaraných v Štátnom okresnom archíve v Trnave, vydal Pozemkový úrad v Trnave rozhodnutie č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 o povinnej osobe na poskytnutie náhrady za odstránené budovy. Týmto rozhodnutím bolo určené, že náhradu za odstránené budovy pôvodne sa nachádzajúce na parc. č. 228/1 a 228/2 v kat. území Horné Dubovany oprávneným osobám [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] poskytne štát prostredníctvom Slovenského pozemkového fondu Bratislava.

Pri vydaní tohto rozhodnutia vychádzal Pozemkový úrad v Trnave z právnej úpravy upravujúcej poskytovanie náhrad v súvislosti s vydávaním nehnuteľností podľa zákona č. 229/1991 Zb. a ako už bolo uvedené aj z výsledkov dokazovania.

Podľa 14 ods. 1 citovaného zákona "oprávnenej osobe patrí náhrada za obytné budovy, hospodárske budovy a iné stavby, ktoré podľa tohto zákona nemožno vydať, alebo ktoré zanikli alebo boli prevedené na osobu, ktorá nie je povinná ich vydať", pričom tieto náhrady v súlade s 16 ods. 2 zákona "poskytne právnická osoba (právny nástupca), ktorá vec drží alebo ju držala v čase zániku nehnuteľnosti alebo ju previedla na osobu, ktorá nehnuteľnosť podľa tohto zákona nevydáva".

Z uvedeného je zrejmé, že pozemkový úrad nie je zo zákona oprávnený konať o náhradách za zaniknuté nehnuteľnosti, preto sa Pozemkový úrad v Trnave touto skutočnosťou ani nezaoberal vo výrokovej časti rozhodnutia. Rozhodnutie o schválení dohody o vydaní nehnuteľnosti č.j. 35/92-Z nadobudlo právoplatnosť 15. mája 1992, týmto dňom vzniklo sťažovateľkám vlastnícke právo k vydávaným nehnuteľnostiam - pozemkom, o ktorom rozhodol pozemkový úrad podľa 9 ods. 2 zákona.

Podľa 21b ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. "v pochybnostiach o tom, kto je povinnou osobou podľa 5 a 16 ods. 2, rozhodne príslušný pozemkový úrad".

Podľa 16 ods. 2 citovaného zákona, náhrady za zaniknuté nehnuteľnosti poskytne právnická osoba (právny nástupca), ktorá vec drží alebo ju držala v čase zániku nehnuteľnosti alebo ju previedla na osobu, ktorá nehnuteľnosť podľa tohto zákona nevydáva ... Na základe citovaného je zrejmé, že rozhodujúcou skutočnosťou pri určovaní povinnej osoby v tomto prípade je držba nehnuteľnosti. Preto pozemkový úrad pri rozhodovaní v spornej veci prihliadal najmä na skutočnosť, že podľa dokladov poskytnutých Štátnym okresným archívom v Trnave, ako aj jeho vlastných zistení, posledným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý s ňou zaobchádzal ako vlastníkom, bol MNV v Dubovanoch. Vzhľadom k tomu, že bývalé MNV zanikli bez právneho nástupníctva, a teda povinnú osobu nebolo možné zistiť, rozhodol pozemkový úrad, že náhradu za zaniknuté nehnuteľnosti poskytne štát prostredníctvom Slovenského pozemkového fondu v súlade s 16 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb.

V podstate z rovnakých argumentov vychádzalo pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľiek proti rozhodnutiu Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, keď svojím rozhodnutím č. 4923/95-430-Ši z 24. júna 1995 ich odvolanie zamietlo a potvrdilo rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa.

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti, ju 22. novembra 1995 prijal na ďalšie konanie. Vychádzal pritom zo skutočnosti, že ústavnou sťažnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] z 24. augusta 1995 bolo napadnuté rozhodnutie miestneho orgánu štátnej správy, pri ktorom boli vyčerpané riadne opravné prostriedky, ktoré zákon na ochranu práva poskytuje. Ústavnou sťažnosťou bolo namietané porušenie základného práva (čl. 20 ods. 1 ústavy), o ochrane ktorého v danom prípade nemohol rozhodovať všeobecný súd (21b ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb.).

Keďže účastníci konania písomne súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, rozhodol ústavný súd o veci na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti účastníkov (30 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z.).

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ústavy o sťažnostiach proti právoplatným rozhodnutiam ústredných a miestnych orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy, ktorými boli porušené základné práva a slobody občanov, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ako to z citovaného článku ústavy vyplýva, jednou z podmienok nielen pre prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ale aj pri rozhodovaní vo veci samej je, aby rozhodnutím niektorého z orgánov verejnej správy bolo porušené základné právo alebo sloboda občana (sťažovateľa). Keďže petit ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] smeroval na vyslovenie porušenia čl. 20 ods. 1 ústavy, bolo z hľadiska rozhodnutia ústavného súdu, t.j. vyhovie alebo nevyhovie ústavnej sťažnosti, rozhodujúce posúdenie, či právoplatným rozhodnutím Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 bolo sťažovateľkám porušené základné právo upravené v citovanom článku ústavy.

Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené buď priamo v ústave, alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo ktoréhokoľvek vlastníka má rovnaký zákonný obsah a ochranu bez ohľadu, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez ohľadu na dodržanie zákonných podmienok, ktoré sú pre tento účel upravené ústavou alebo zákonmi, v konkrétnom prípade predovšetkým v zákone č. 229/1991 Zb.

Nárok na poskytnutie náhrady za budovy, ktoré nemožno vydať alebo ktoré zanikli, vzniká oprávneným osobám priamo zo zákona (rovnako ako je tomu aj pri poskytovaní náhrad za iné veci v zmysle 14 až 16 zákona č. 229/1991 Zb.), a preto rozhodnutie správneho orgánu o povinnej osobe na poskytnutie náhrady nemá žiadny dôsledok na toto právo prislúchajúce oprávneným osobám.

Rozhodnutím Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 o určení povinnej osoby pre poskytnutie náhrady za odstránené budovy nebol žiadnym spôsobom dotknutý samotný nárok sťažovateľiek na túto náhradu a ani jej výška. Z uvedených dôvodov považuje ústavný súd tvrdenie sťažovateľiek, že

"rozhodnutím Pozemkového úradu v Trnave bolo porušené naše základné právo vlastníť majetok" za neopodstatnené a právne irelevantné, pretože tento správny orgán, ako aj správny orgán, ktorý potvrdil jeho rozhodnutie (Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky) postupovali vo veci určenia povinnej osoby na poskytnutie náhrady podľa zákona č. 229/1991 Zb. a jeho plného rešpektovania, opierajúc sa pritom o objektívne zistené skutkové okolnosti. Inými slovami, porušenie základného práva (tak ako akéhokoľvek iného práva) nemožno odvodzovať iba zo skutočnosti, že správne orgány nepostupovali podľa subjektívnych predstáv a na základe postupu predpokladaných účastníkmi konania, v dôsledku čoho nevyhoveli ich návrhu (v konkrétnom prípade o určení náhrady za odstránené budovy).

Ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], v rámci ktorého zistil, že rozhodnutím Pozemkového úradu v Trnave č.j. 367/92-V z 3. marca 1995 potvrdeného rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 4923/95-430-Ši z 24. júna 1995 nedošlo k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy, ich ústavnej sťažnosti nevyhoveli.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať
opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 1996

JUDr. Viera M r á z o v á
predsedníčka senátu